

Jaarbericht 2014

Met essay:

“Voeding als nieuw medicijn”

Augustus 2014



Uitgave

Provinciale Raad Gezondheid Noord Brabant

Rijnstraat 4

5215 EK 's-Hertogenbosch

Tel.: (073) 612 07 66

info@provincialeraadgezondheid.nl

www.provincialeraadgezondheid.nl

© Provinciale Raad Gezondheid, augustus 2014

Vorm en productie:

btz vorm en regie | Marcel van Dijk

De foto's in dit jaarbericht, door de Ruurhoeve, Mike Harris en Marcel van Dijk zijn afkomstig van de projecten Beter eten, beter leven; Gezond boeren in de community en andere projecten.

De Provinciale Raad Gezondheid wordt gefinancierd door de Provincie Noord-Brabant.

Provincie Noord-Brabant



Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
Essay 'Voeding als nieuw medicijn'	7
Activiteitenoverzicht 2013-2014	23
Samenstelling Raad, Young Professionals en bureau per 1 juli 2014	36
Overzicht recente publicaties	38

WOORD VOORAF

Het begrip ‘gezondheid’ heeft door de jaren heen een steeds belangrijkere positie verworven in het leven van mensen. Het is een voorwaarde om te leven, te werken, te spelen en lief te hebben. Tegenwoordig zijn ‘gezond zijn, gezond doen en gezond voelen’ daarom essentiële onderdelen van het dagelijks leven. Gezondheid is dus geen absoluut begrip en staat niet op zichzelf, maar wordt direct en indirect beïnvloed door veel verschillende factoren. Het is niet statisch; maar het verandert. Deze dynamische benadering op gezondheid zorgt er dan ook voor dat het een begrip is dat vele beleidsdomeinen raakt.

De uitvoering van de brede oriëntatie op de beleidsdomeinen die gezondheid beïnvloeden, realiseert de Provinciale Raad Gezondheid vanuit diverse samenwerkingsverbanden, netwerken en strategische allianties. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de samenwerking met de Brabantse GGD'en en Tranzo (Tilburg University) in de Alliantie Gezond Brabant, de contacten met SER Brabant en POC Brabant om toe te werken naar een intensieve samenwerking, het Brabants Kennisnetwerk Zoönosen, de Alliantie ‘Beter eten, beter leven’, etcetera. Uit vele activiteiten blijkt hoe nuttig de inhoudelijke samenwerking is. In het activiteitenoverzicht in dit jaarbericht hebben we alles kort en bondig bij elkaar gezet. Hieruit is op te maken dat de Provinciale Raad Gezondheid in eerste instantie niet kiest voor een gerichtheid op de wettelijke taken van een bepaalde overheidslaag. Algemeen geldt dat het advieswerk van de Provinciale Raad Gezondheid gericht kan zijn op de provincie, de gemeenten, het maatschappelijke middenveld en de civil society. Het gaat om het maatschappelijk belang en relevantie van de thema's.

De Provinciale Raad Gezondheid vertrekt dus in haar werk vanuit inhoudelijke thema's en verbindt vanuit de inhoudelijke keuze werk- en beleidsvelden en brengt sectoren bij elkaar. Het essay 'voeding als medicijn' in dit jaarbericht illustreert dit mooi. We staan voor de belangrijke maatschappelijke uitdaging om de relatie tussen mens, dier en omgeving zo min mogelijk ziekmakend en zo helend mogelijk te maken. Een belangrijke schakel tussen landbouw en mensen is ons dagelijkse eten en drinken. Ons eten en drinken speelt een steeds belangrijker rol in de gezondheid van mensen; denk aan voedselveiligheid, ondervoeding en overgewicht. Dus juist in de zorgsector moet eten en drinken goed en gezond zijn. In het essay gaan we in op hoe de landbouwsector en zorgsector in Brabant de handen ineen slaan om samen aan deze maatschappelijke uitdaging te werken.

De samenstelling van onze Raad is in de periode 2013-2014 ongewijzigd. Wel hebben we halverwege 2014 afscheid moeten nemen van onze stafmedewerker Alexander van den Dungen die, na 14 jaar werkzaam te zijn geweest bij de Provinciale Raad Gezondheid, als wethouder aan de slag is gegaan in de gemeente Sint-Michielsgestel. Tevens hebben we afscheid genomen van Nele Vandebriel, een van de Young Professionals vanaf het eerste uur. Ik wens hen veel succes met hun verdere carrière.

Frank Petter,
voorzitter Provinciale Raad Gezondheid



Voeding als nieuw medicijn

Myrtille Verhagen en Roos Sohier

We willen lekker, puur en eerlijk eten. Bewust omgaan met eten en drinken is dé hedendaagse trend. En het is meer dan een hippe lifestyle. De groei van de landbouwproductie, het wereldwijde transport van voeding en de komst van de supermarkten hebben bijgedragen aan onze welvaart en het duizelingwekkende aanbod aan eten en drinken dat we nu kennen. Het dringt echter steeds meer door welke wissel deze overvloed op mens, dier en omgeving trekt. Overmatig en vet eten maakt ons dik en ziek. Dieren staan in megastallen. De regenwouden, de longen van onze aarde, worden gekapt om voldoende veevoer te kunnen verbouwen. Duurzaam, beter eten is daarom een trend waarbij het gaat om gezonde voeding die minder belastend is voor mens, dier en milieu.

De afgelopen jaren is de problematische kant van voeding en gezondheid nadrukkelijk op de voorgrond getreden: bijna dagelijks lezen we berichten over overgewicht, over ondervoeding in zorginstellingen en over besmette voedingsproducten. We herinneren ons allemaal de recente schandalen rondom paardenvlees dat verkocht werd als rundvlees, het gesjoemel met biologische eieren die niet biologisch bleken te zijn, de met salmonella besmette zalm die te lang in winkels bleef liggen, het normale vlees dat met een keurmerk werd verpakt als duurder vlees, etcetera. De grenzen van het huidige systeem lijken bereikt. Het milieu en onze gezondheid spelen een steeds belangrijkere rol bij de voedselproductie en voedselconsumptiepatronen. Hier ligt een grote uitdaging voor onze agrarische sector. Maar ook voor de gezondheidszorgsector: juist in deze sector zou gezonde voeding hoog op de agenda moeten staan. In het essay gaan we in op hoe de landbouwsector en zorgsector in Brabant de handen ineen slaan om samen aan deze maatschappelijke uitdaging te werken.

ONS VOEDSELSYSTEEM DOOR DE JAREN HEEN

“Dat wat wij eten, is het product van aardrijkskunde en geschiedenis”, aldus de Russische botanicus Nikolai Vavilov in 1926; “maar ook van menselijk vernuft”,

aldus Fresco. “Meer dan enig ander organisme is de mens in staat zijn voedsel te variëren, door genetische selectie, door verwerking en door handel. In tegenstelling tot andere soorten zijn wij al lang niet meer afhankelijk van wat er lokaal beschikbaar is” (Fresco, 2013). Een terugblik op ons voedselsysteem van de afgelopen decennia laat zien hoe dat komt.

Na de Tweede Wereldoorlog heeft de Nederlandse agrarische sector in een sneltreinvaart een efficiëntieslag weten te behalen. Er zijn enorme successen behaald qua schaalvergroting en productievergroting. Tegelijkertijd veranderden gemengde boerenbedrijven in gespecialiseerde bedrijven. En zelfs binnen die specialisaties ontstonden weer differentiaties (Van den Eerenbeemt, 1997; Provinciale Raad Gezondheid, 2011; Rotmans, 2012; Fresco, 2013). Maar niet alle boeren in Brabant zijn meegegaan met deze schaalvergroting en specialisatie. In Brabant kiest een groep boeren heel bewust voor het kleinschalige en/of multifunctionele (familie)bedrijf. Ook de modernisering van alle techniek in het productie- en verwerkingsproces heeft zijn vruchten afgeworpen voor de agrarische sector; er was minder personeel en tijd nodig om dezelfde output te kunnen genereren. Dit alles heeft ervoor gezorgd dat we een groeiend aantal inwoners in Nederland (maar ook mondiaal) van eten hebben kunnen voorzien (Van den Eerenbeemt, 1997; Provinciale Raad Gezondheid, 2011; Rotmans, 2012).

Al deze efficiëntieslagen hebben ons welvaart gebracht. Maar als we naar het huidige mondiale voedselsysteem kijken, zien we dat dit uit het lood is geslagen. De huidige wijze van het produceren en consumeren van voedsel brengt problemen met zich mee. Wereldwijd wordt circa 20%-30% van het voedsel verspild in de productie, groothandel, retail, catering en thuis. Daarentegen lijden circa één miljard mensen honger en kampen circa één miljard mensen met overgewicht. Andere ongewenste effecten van het voedselsysteem en de intensivering van de agrarische sector voor Nederland zijn:

- de uitstoot van broeikasemissies, CO₂ en de bijbehorende klimaatverandering;
- de oplopende risico's voor gezondheid van mens en dier door de intensiteit en concentratie van de dierhouderij;
- het onder druk staan van dierenwelzijn en een diervriendelijk bestaan; de milieudruk via verzuring en vermesting van natuur en water;
- het verlies aan biodiversiteit en de ecologische footprint door verarming van bodem en natuur door intensief en eenzijdig telen;
- het verschromelen van het gewaardeerde cultuurlandschap dat vrijwel geheel beheerd wordt door boeren;
- de relatief goedkope prijzen van voedsel in Nederland ten opzichte van bijv. andere EU-landen;
- het vervreemden van en het wantrouwen in het voedsel en de oorsprong van het voedsel.

Er liggen dus vele vraagstukken, waardoor een heroriëntatie van de agrarische sector, de voedselverwerkingsindustrie, leveranciers, supermarkten, etc. nodig is. Deze transitie in het denken, doen en laten over voeding en gezondheid van de afgelopen decennia is schematisch weergegeven in figuur 1.



Figuur 1 Transitielijn Voeding en Gezondheid

ONS ZORGSYSTEEM DOOR DE JAREN HEEN

De Nederlandse zorg had lange tijd de reputatie één van de beste van de wereld te zijn. Dit bereikte zijn hoogtepunt in de jaren '60-'70 van de 20e eeuw. De oorsprong van dit succes ligt verder terug in de geschiedenis. Tot halverwege de 19e eeuw konden mensen voor zorg terecht bij de gildesystemen en de religieuze gastenhuizen waar artsen en verpleging georganiseerd waren. Daarna stortten deze systemen in. Er ontstond tot 1850 een periode waarin er geen georganiseerde zorg was. Eind 19e eeuw gingen artsen zich opnieuw organiseren, omdat het beroep een beschermde status kreeg op basis van de geneeskundige wetenschap. Tegelijkertijd ontstond er een kanteling als antwoord op de vele infectieziekten. Hygiëne werd verbeterd, waterleidingen en rioleringen werden aangelegd en er kwam betere en gevarieerdere voeding beschikbaar. Door medische kennis, medische voorzieningen en professionalisering van de artsen te combineren met andere maatschappelijke domeinen (wonen, onderwijs, opvoeding), zijn de gezondheid en levensverwachting van mensen toegenomen. De groeiende kosten maakten collectieve risicospreiding onvermijdelijk. Daarom werden begin 20e eeuw, met de opkomst van de verzorgingsstaat, de verplichte ziekenfondsen en verzekeringen ingevoerd. Tegelijkertijd ging het zorgsysteem steeds meer om ziekte en genezing draaien; de cure. De cure kenmerkte zich door een sterk technische, rationele en specialistische insteek. Zodoende groeide tussen de twee wereldoorlogen het aantal specialisten. Deze sterke nadruk op ziekte, genezing en specialisatie bracht met zich mee dat het contact tussen patiënt en zorgverlener steeds meer van tijdelijke aard werd. In de jaren '60-'70 van de 20e eeuw ontstond naast het begrip 'cure' ook het begrip 'care'. Waar de gezondheidszorg vanuit de 'cure' veelal blijft steken in de traditionele geneessector, wordt gezondheidszorg op het terrein van de 'care' benaderd vanuit het gehele welzijnszorgperspectief. Het gaat dan om het verlichten van klachten en symptomen, het voorkomen van complicaties en de begeleiding en ondersteuning van patiënten (Van den Eerenbeemt, 1997; Provinciale Raad Gezondheid, 2010; Rotmans, 2012).

Productinnovatie

Corné Ansems van kaasboerderij de Ruurhoeve maakt Cholfitty kaas. Door op innovatieve wijze de samenstelling van zijn kaas aan te passen, heeft hij een ambachtelijke boerenkaas ontwikkeld, die de cholesterolwaarden verlaagt.

Het zorgsysteem toont tot op heden een relatief stabiel beeld. De omgeving is echter in ontwikkeling en wordt instabieler. Grote trends zoals de vergrijzing, de toename van mondige burgers, de individualisering, de explosieve toename aan medische (technische) mogelijkheden, het markt-denken in de zorg, de opkomst van informatie- en internettechnologie (ICT) vragen om ingrijpende veranderingen. Daarnaast dacht de medische wereld de eeuwenlange strijd tegen infectieziekten te hebben gewonnen. Er steken echter nieuwe infectieziekten de kop op zoals Q-koorts en andere zoönosen. Tevens komen 'oude' infectieziekten opnieuw voor. Er zijn grote zorgen over antibioticaresistentie. Het huidige zorgsysteem is niet volledig bij machte om mee te bewegen in al deze ontwikkelingen in de omgeving. Net zoals de Agrofoodsector, is ons gezondheidszorgsysteem toe aan een nieuwe oriëntatie. De zorg staat voor de uitdaging om meer in te spelen op de maatschappelijke behoeften in de samenleving en tegelijkertijd de steeds stijgende kosten beheersbaar te houden: op zoek naar mensgerichte, betaalbare en maatschappelijk ingebedde zorg.

BETER ETEN IN DE ZORG

Een manier om de zorg meer mensgericht en betaalbaar te maken, is door te kijken naar eten en drinken in de zorginstellingen. De behoefte in de samenleving om bewuster en duurzamer om te gaan met ons voedsel, kan niet voorbijgaan aan onze gezondheidszorg. Zorgbudgetten verschuiven van nazorg naar voorzorg. Eten en drinken speelt een steeds belangrijkere rol bij het voorkomen, herstellen en genezen van ziekten. Een smakelijke maaltijd maakt dat mensen zich beter in hun vel voelen. Duurzaamheid en voeding staan echter maar bij een klein deel van de zorginstellingen in Nederland op de agenda. Er ontbreekt veelal een eenduidige visie over goede en gezonde voeding en een duurzame

Anders samenwerken en organiseren

Ben Bruurs van Kempen Goed Boeren werkt in coöperatief verband samen met andere boeren. Nieuwe voedselketens vragen om nieuwe werkvormen van boeren.

benadering met zo min mogelijk verspilling van voedsel. Er is vaak sprake van een geïsoleerde kostenbenadering voor eten en drinken en weinig aandacht voor de betekenis die voedsel kan hebben in de zin van welzijn, sociale contacten en mogelijke gezondheidswinst (Steel, 2011; Stichting Landwaard, 2012; Verhagen, 2014).

Maar gelukkig liggen er ook kansen. In Brabant vindt de maatschappelijke uitdaging van duurzame ontwikkeling weerklank bij mensen. In de landbouwsector en in de zorgsector zijn de afgelopen jaren diverse initiatieven genomen en er worden successen geboekt. Het is daarom goed dat de zorgsector en de agrarische sector in Brabant samen optrekken in onder andere het netwerk 'Beter eten, beter leven'.¹

WAT IS 'BETER ETEN'?

Wat is nou 'beter eten'? Beter eten - of real food - is beter voor jezelf, beter voor je omgeving en beter voor de producent die het maakt. Het is smakelijk, eerlijk, herkenbaar, gezond en duurzaam geproduceerd eten en drinken. Beter eten sluit aan bij de veranderende oriëntatie in de zorg van 'ziekte en zorg' naar 'gezondheid en gedrag' (Raad voor de Volksgezondheid en Zorg, 2010). Met aandacht en zorg bereid en geserveerd voedsel - voedsel dat smakelijk, vers, duurzaam en bij voorkeur biologisch en regionaal geproduceerd is voor zorginstellingen - vraagt primair om nieuwe diensten, technische en sociale innovatie en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap in alle schakels van de voedselketen van grond tot mond. Zorginstellingen staan hier voorop, maar dat is zeker geen exclusieve aangelegenheid. Ook bij onderwijs- en overheidsinstellingen worden dagelijks maaltijden geserveerd waar 'beter eten, beter leven' op van toepassing is.

DE VOORDELEN VAN 'BETER, ETEN, BETER LEVEN'

Met deze maatschappelijke uitdaging voor 'beter eten, beter leven' en door samen te werken aan een gezonde voedselketen, worden op verschillende terreinen voordelen tot stand gebracht:

1. 'Beter eten, beter leven' is een initiatief van de Provinciale Raad Gezondheid, 5 Sterren regio, Provincie Noord-Brabant, Stichting Diverzio en de ZLTO. 'Beter eten, beter leven' is een versnellingsagenda om samenhang aan te brengen in de aanpak van knelpunten van zorg, voeding en welzijn. Lees verder op www.betereten.nl

Kwaliteit van leven en zorg

Alarmerend is dat 20% van de senioren in zorginstellingen en ziekenhuizen ondervoed is en dat maar liefst 50% van hen dit dreigt te worden (Wiskerke, 2007). Verbetering van smaak, maar ook van beleving en ambiance van de dagelijkse maaltijden, kan ondervoeding bij ouderen binnen deze instellingen voorkomen. Het terugdringen van ondervoeding vermindert het aantal dure opnamedagen en beperkt de noodzaak om achteraf dure dieetvoeding en supplementen te gebruiken. Dit kan aanzienlijke besparingen opleveren (Den Brok & Gorselink, 2010). Voeding speelt een belangrijke rol bij het ontstaan en bij het voorkomen van ziekten. Ook sociaal functioneren in de dagelijkse leefsituaties kan via ‘beter eten’ bevorderd worden in relatie met vrienden of collega’s, in de eigen thuissituatie, bij het winkelen of in samenhang met vrije tijd / dagbesteding (‘psychosociale zelfredzaamheid’). Het samen oogsten van producten ten behoeve van het bereiden van de gezamenlijke maaltijd biedt een aansprekende dagbesteding die betere resultaten geeft en de kwaliteit van leven ten goede komt. Hier liggen nieuwe kansen.

Betaalbaarheid en kwaliteit van eten en drinken voor instellingen

‘Beter eten’ leidt tot meer efficiency: inkoop en menubereiding zijn afgestemd op de behoeften en wensen van cliënten, waardoor er sprake is van minder verlies, verspilling en afval. Zo kunnen vaak substantiële besparingen gerealiseerd worden op het instellingsbudget. Het efficiencyvoordeel gaat echter aanmerkelijk verder dan een duurzaam inkoopbeleid voor voeding alleen. Dat wordt duidelijk bij een meer integrale benadering. Zo zorgt een smakelijke maaltijd in goede ambiance er bijvoorbeeld voor dat cliënten langer met elkaar aan tafel blijven zitten. De zorgmedewerkers hebben daardoor extra tijd en gelegenheid om andere cliënten te helpen. Gezelligheid aan tafel zorgt er voor dat mensen beter eten, zich minder eenzaam voelen en minder stress ervaren. En dat levert weer een verbetering van de kwaliteit van leven op. Zo hoeft je voeding dus niet langer

Nieuwe voedingsconcepten in de zorg

Sinds april 2013 verzorgt Hutten catering het totale eet- en drinkconcept voor patiënten, gasten en medewerkers in ziekenhuis Bernhoven te Uden. Het concept: lekker, gezond en gevarieerd (streekgebonden en seizoensgebonden), keuzevrijheid en flexibiliteit, juiste prijsstelling, passende sfeer en ambiance en gastvrij.

als een kostenpost te zien, maar als een nuttige investering. Door het gebruik van (verse) streekproducten, ontstaat er bovendien een nieuw perspectief voor lokale ondernemers in de agro-food sector. En dat is geen overbodige luxe. In 2010 meldde het LEI² dat bij maar liefst de helft van de boerenbedrijven het inkomen onder de armoedegrens is gezakt als gevolg van dalende voedselprijzen en -opbrengsten.

Duurzaamheid in de voedselketen en de gevolgen voor het Brabantse landschap

Aandacht voor 'beter eten' is gebaseerd op het gebruik van regionaal en duurzaam geproduceerd voedsel, betere bereidingstechnieken en betere afstemming tussen inkoop en de behoefte van cliënten, personeel en gasten. Duurzame productie geeft echter ook de kwaliteit van natuur en landschap een flinke impuls. Producenten voelen zich gemotiveerd en uitgedaagd om vaker natuurlijke processen toe te passen bij de teelt - zoals via natuurlijke plaagbestrijding of het verbeteren van bodembiodiversiteit - en om meer natuur op het agrarisch bedrijf te introduceren. Producten die met zorg voor natuur en landschap zijn geproduceerd, leveren extra waarde en beleving aan de maaltijd die ermee bereid wordt. Als zorginstellingen de banden met producenten uit de directe omgeving aanhalen, dan raken zij, hun cliënten, personeel en gasten dus ook sterker betrokken bij het beheer en de kwaliteit van het regionale landschap door het verhaal achter hun maaltijd. Die aanpak levert een belangrijke bijdrage aan het doel van het provinciale natuurbeleid om de samenleving nauwer te betrekken.

Werken vanuit waarden

'Beter eten' legt een verbinding naar duurzaam leven en handelen vanuit waarden. Dat geldt voor de landbouw, voor de zorg en voor alle mensen werkzaam in de voedselketen. Mensen zoeken naar een manier van werken, die aansluit bij innerlijke drijfveren zoals verbinding, gerechtigheid, respect, veiligheid, wederkerigheid, betrokkenheid, mens- en diervriendelijkheid. Belangrijke waarden die op de achtergrond geraakt zijn en die terug te halen zijn door op een meer organische manier om te kunnen gaan met onze sociale en fysieke leefomgeving.

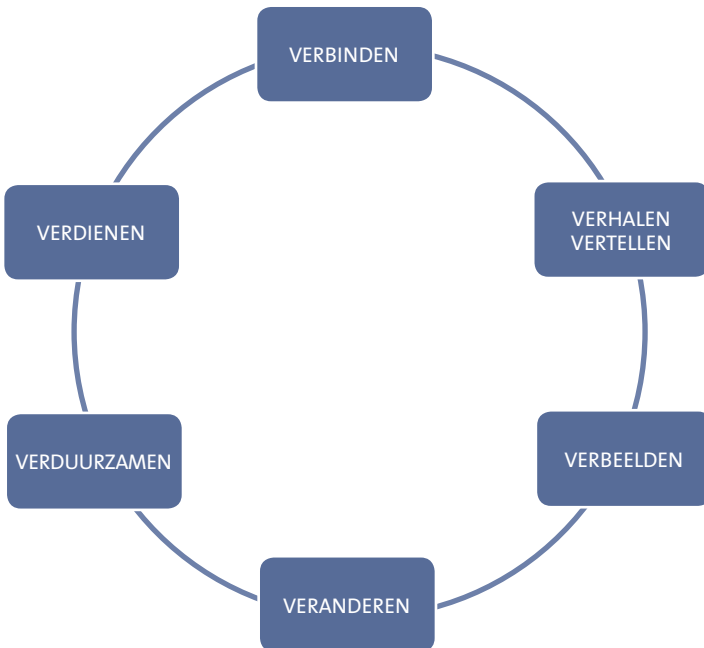
Versterking van de regionale economie

Regionale samenwerking en duurzame inkoop geven een economische impuls aan ketenpartijen: boeren, voedselverwerkers, leveranciers, cateraars en zorginstellingen. In nieuw op te zetten (verkorte) ketens staat samenwerking centraal

om in elementaire, regionale behoeftes te voorzien. De kortere lijn die daarbij ontstaat tussen voedselproducenten en consumenten, biedt de primaire producent meer kans op marktinfluens en legt een gezonde economische basis voor regionale voedselproductie voor de korte én lange termijn. In Brabant noemt men dit ‘de kunst van het samenleven’.

HOE SAMENWERKEN IN DIT TRANSITIEPROCES?

Het gaat hier om een langdurig transitieproces. Een transitieproces dat niet te managen en te plannen is. Maar het proces is wel te beïnvloeden en te versnellen door op kansen en mogelijkheden te anticiperen. Om dit te bewerkstelligen, zijn er diverse rollen voor ‘transitiedeskundigen’ weggelegd: verbinden, verhalen vertellen, verbeelden, veranderen, verduurzamen en verdienen (figuur 2).



*Figuur 2. Samen werken aan gezonde voeding als medicijn.
De 6 V's van transitieprofessionals*

Allereerst zien we in deze transitie de rol van de **verbinder**. De twee werelden van zorg en voedsel zijn nog nauwelijks bekend met elkaar. Ze denken vanuit hun eigen systemen en hebben daarbij weinig oog voor elkaars visie. Het is de kunst deze twee werelden met elkaar kennis te laten maken en gezamenlijk te laten onderzoeken of er op inhoud snijvlakken zijn waarbij zij elkaar kunnen versterken in het verduurzamen van hun sector. Verbinden begint daarom letterlijk met het ontmoeten van elkaar. Dit kan enerzijds binnen een organisatie waar collega's elkaar kunnen ontmoeten, maar anderszijds kunnen er ook (regionale) ontmoetingen georganiseerd worden, waarbij verschillende organisaties uit verschillende sectoren elkaar treffen. Hierdoor kan een 'coalition of the willing' ontstaan. Dit kan bijvoorbeeld door een transitiearena te initiëren waarin 'innovatieridders' meedenken en bij elkaar worden gebracht.

Ten tweede is de rol van **verhalenverteller** en **verbeelder** van belang. De wil om te kantelen, begint vaak bij intrinsieke motivatie. Goede (out of the box) verhalen - via woord en geschrift - verwoorden de gezamenlijke waarden en stimuleren anderen om ook mee te doen. Mooie voorbeelden die passie en bevologenheid uitstralen en eigentijdse drijfveren op het netvlies zetten, hebben overtuigingskracht. De menselijke maat en de persoonlijke touch van verhalen zijn cruciaal. Als die motivatie er is om samen aan de slag te gaan met de voedselketen in zorginstellingen, dan wordt het **veranderen** en het **verduurzamen** mogelijk. Hier zijn pioniers (personen en/of organisaties c.q. instellingen) voor

Onderwijs en onderzoek

- BrabantZorg deed mee aan een wetenschappelijk onderzoek naar wat de effecten van goede voeding en een betere ambiance bij maaltijden in de gezondheidszorg zijn. Ook werken zij nauw samen met regionale boeren.
- Het lectoraat Duurzame Veehouderijketens van de HAS heeft als doelstelling de samenwerking binnen de veehouderijketens op een dusdanige manier te bevorderen dat betrokken partijen gezamenlijk invulling gaan geven aan een duurzame productie van voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong.
- Gezondheidsinnovatie in de voedingsmiddelensector staat centraal in het lectoraat Voeding en Gezondheid van de HAS. Een boeiende uitdaging in onze maatschappij waarin overgewicht een epidemie aan het worden is en te hoge consumptie van verzadigd vet, transvet, zout en calorieën steeds vaker voedinggerelateerde ziekten veroorzaken.

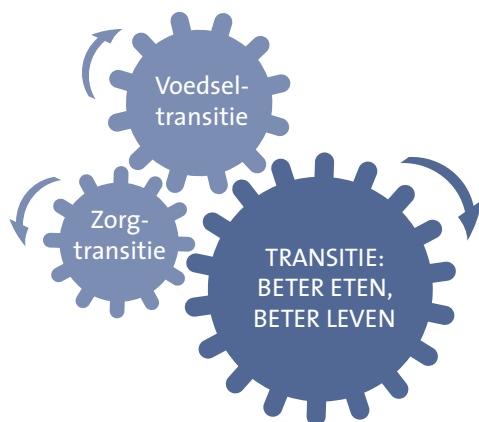
nodig die willen experimenteren. Vanuit het doen - het samen aan de slag te gaan en te leren van de successen en de fouten, het proces te monitoren en te delen met anderen - kunnen stappen worden gemaakt. Belangrijk is om na te denken over hoe succesvolle experimenten kunnen worden verankerd. Want dat is de manier waarop het concept op een duurzamere wijze gecontinueerd kan worden. Een maatschappelijke business case maakt inzichtelijk hoe maatschappelijke en economische voordelen kunnen worden behaald en hoe individuen en de samenleving als geheel kunnen **verdienen** aan de nieuwe manier van werken. Een business case kan eveneens als communicatiemiddel dienen. Partijen die potentieel kunnen profiteren van de nieuwe situatie, kunnen via deze informatie betrokken worden. Wat maakt het aantrekkelijk om aan dit concept mee te werken? En wie kan wat bijdragen in kennis, kunde en materiaal?

GEZONDE VOEDING ALS VERBINDENDE SCHAKEL

Het voedselvraagstuk zal de komende jaren een prominent thema zijn in het publieke debat. We staan voor de belangrijke maatschappelijke uitdaging om de relatie tussen mens, dier en omgeving zo min mogelijk ziekmakend en zo helend mogelijk te maken. Op allerlei terreinen is hervorming noodzakelijk om het hoofd te kunnen bieden aan deze uitdaging. Dit vraagt om innovatieve verbindingen en om het bundelen van krachten. Een belangrijke verbindende schakel tussen landbouw en mensen is ons dagelijkse eten en drinken. Een initiatief zoals 'Beter eten, beter leven' laat zien hoe de landbouwsector en zorgsector in Brabant de handen ineen slaan om samen aan deze maatschappelijke uitdaging te werken.

De initiatieven en verschillende sectoren staan echter nog los van elkaar en in potentie zeer perspectiefvolle cross overs tussen food en health worden onvoldoende gerealiseerd. De landbouw en de zorg blijven vooralsnog twee gescheiden werelden. Bestaande initiatieven leren ons bijvoorbeeld dat veelbelovende oplossingen op dit moment belemmerd worden door afzonderlijke en niet op elkaar afgestemde geldstromen en verantwoordingsystemen vanuit de verschillende sectoren.

Een intensivering via een Brabantse 'taskforce' kan de verschillende initiatieven en sectoren steviger met elkaar verbinden. Een taskforce waar de integrale benadering vanuit gezonde voeding centraal staat. Het bestaande netwerk van betrokken partijen kan worden uitgebreid met allerlei ketenpartners, zoals voedselverwerkers, leveranciers, retailindustrie en cateraars. De twee sectoren die in transitie zijn, kunnen in een gezamenlijke taskforce, vanuit het doen, samenwerken aan een optimalisatie van beide werelden, waarin beter eten en beter leven centraal staan (figuur 3). Met gezonde voeding als verbindende schakel kunnen de twee transities rond voeding en zorg samen een nieuwe beweging in gang zetten.



Figuur 3: Twee transities brengen samen een nieuwe beweging in gang.

Een taskforce kenmerkt zich meer door actie dan door analyse en ontmoeting. Het concrete doen staat voorop. Belangrijk is dat de huidige experimenteeruimte die geboden wordt aan de pioniers en de voorlopers tot werkelijke verandering en verduurzaming kan leiden. Naast oog voor de samenhang tussen voeding en gezondheid, kan een taskforce ook de verbinding leggen naar duurzaamheid, natuur, landschap, biodiversiteit, milieu, participatie, leefbaarheid en economie.

In deze taskforce kunnen de 6 V's die beschreven zijn, verder uitgewerkt worden. Met verbinders, verhalenvertellers, verbeelders, veranderaars, verduurzamers en verdiemers kunnen we in Brabant samen aan de slag met gezonde voeding als medicijn.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Brok, den. P. & Gorselink, M. (2010). *De Genietende Groene Tafel. Een pilot-onderzoek naar wat goed eten en drinken binnen de zorgsector kan opleveren.*
- Eerenbeemt, van den, H.F.J.M. (1997). *Geschiedenis van Noord-Brabant / III Dynamiek en expansie 1945-1996.* Uitgeverij Boom
- Fresco, L.O. (2013). Socrateslezing *De Nieuwe Zijderoute.* Amsterdam: Humanistisch Verbond.
- Planbureau voor de Leefomgeving (2013). *De macht van het menu. Opgaven en kansen voor duurzaam en gezond voedsel.* Den Haag: Uitgeverij PBL.
- Provinciale Raad Gezondheid (2014) *Gezond boeren in de community.* 's-Hertogenbosch.
- Provinciale Raad Gezondheid (2011). *Gezondheid is geen wisselgeld.* 's-Hertogenbosch.
- Provinciale Raad Gezondheid (2010). *Gezondheidsagenda voor de toekomst.* 's-Hertogenbosch.
- Provinciale Raad Gezondheid (2011) *Essay Over EHEC en buurtmoestuinen. Brabant, ons voedsel en onze gezondheid.* 's-Hertogenbosch.
- Raad voor de Volksgezondheid en Zorg (2010). *Perspectief op gezondheid 20/20.*
- Rotmans, J. (2012). *In het oog van de orkaan. Nederland in transitie.* Boxtel: Aeneas.
- Steel, C. (2011). *De Hongerige Stad: Hoe Voedsel ons Leven Vormt.*
- Stichting Landswaard (2012). *Duurzame streekproducten in de zorg.*
- Verhagen, M. (2014). *Beter eten in Brabantse zorginstellingen: Samen werken aan beter eten, beter leven.* Edmund Husserl-Stichting.
- Wiskerke, J.S.C. (2007). *Robuuste regio's: dynamiek, samenhang en diversiteit in het metropolitane landschap.* Inaugurele rede, Wageningen Universiteit – Rurale Sociologie.





ACTIVITEITENOVERZICHT 2013-2014

In onderstaand overzicht staan de activiteiten vermeld die in de tweede helft van 2013 en de eerste helft van 2014 door de raad en het bureau zijn verricht. De activiteiten zijn in vier thema's geclusterd. Op onze website www.provincialeraadgezondheid.nl vindt u meer informatie. Ook kunt u daar publicaties downloaden en bestellen.



I. GEZONDHEID VOOR IEDEREEN

De Q-koortsepidemie, de megastallendiscussie, de brand bij Chemie-Pack en de discussie over schaliegaswinning hebben duidelijk gemaakt dat de directe omgeving groot effect kan hebben op de gezondheid zoals mensen die ervaren. De laatste jaren stelt de samenleving steeds meer vragen aan de provincie over milieurisico's waarvan de gezondheidseffecten nog onvoldoende bekend zijn. De perceptie van burgers ten aanzien van het gezondheidsrisico speelt hierbij een belangrijke rol. Deze subjectieve beleving dient vertaald te worden naar beleid en uitvoering daarvan.

Eind 2013 heeft de Provinciale Raad Gezondheid het advies 'Ach, het zijn allemaal emoties. Gezondheidsbeleving in milieubeleid' aangeboden aan gedeputeerde Johan van den Hout (Ecologie en Handhaving). In dit advies wordt de relatie tussen gezondheid, gezondheidsbeleving, milieu en leefomgeving geschetst. Daaruit vloeit een aantal aanbevelingen aan de provincie voort over hoe zij in haar beleid rekening kan houden met gezondheidsbeleving en de bijbehorende zorgen, emoties en percepties van burgers.

De provincie kan zich als bevoegd gezag op diverse terreinen van de fysieke omgeving opwerpen als hoeder van de gezondheid van de inwoners van Brabant. Samen met gemeenten, bedrijfsleven, wetenschappers en maatschappelijke partners kan zij gezondheidsrisico's en -kansen signaleren, verbeteringen agenderen en acties stimuleren op lokaal, regionaal en provinciaal niveau. Bij dergelijke processen dienen in een vroeg stadium de zorgen, emoties en percepties van de burger te worden betrokken. Gedeputeerde Van den Hout gaf aan dat het advies zeer welkom is en ook uitstekend past in het nieuwe beleid van de provincie om omwonenden van bedrijven te betrekken bij het toezicht op die bedrijven.

Het advies wordt op vele plekken gebruikt om aan het begrip gezondheidsbeleving betekenis te geven. Denk hierbij aan de dialogen tussen boeren, burgers en overheden over veehouderij en gezondheid en in het door de Provinciale Raad Gezondheid uitgebrachte briefadvies over de conceptrichtlijn 'Gevoelige bestemmingen luchtkwaliteit'. Daarnaast werkt de Provinciale Raad Gezondheid momenteel aan adviezen over gezondheidsbeleving in relatie tot mestverwerking en nieuwe vormen van energiewinning.



Gezondheid toetssteen van provinciaal beleid

resultaten

- Rapport 'Ach, het zijn allemaal emoties', gevraagd advies inzake 'gezondheidsbeleving in relatie tot milieuaspecten', september 2013 met de volgende deelrapporten.
 - Advies 'Inwoners van Noord-Brabant en gezondheidsbeleving. Brand bij Chemie-Pack te Moerdijk'.
 - Advies 'Waar eindigt het? Gezondheidsbeleving bij omwonenden van Eindhoven Airport'.
 - De megastallendiscussie in Huijgevoort.
 - De uitbraak van de Q-koortsepidemie.
 - De verkeerssituatie in Vught.
 - De discussie over elektrogevoeligheid en straling.
- Gezamenlijke kennisagenda van de 'Alliantie Gezond Brabant', bestaande uit Tranzo, de drie Brabantse GGD'en en de Provinciale Raad Gezondheid.
- Deelname landelijke brainstormgroep inzake nieuwe definiëring gezondheid.
- Een tiental reflectiebijeenkomsten, alsmede een afrondend gesprek ter verwerking in het boek 'Werken aan een gezond Brabant' ter gelegenheid van afscheid directeur in 2014.
- Adviesrapport ten behoeve van Brabants Energieakkoord vanuit gezondheids perspectief wat betreft schaliegas, windenergie en geothermie.
- Voorbereiding integraal advies 'Versterkt stedelijk netwerk' en 'Vitaal platteland' in samenwerking met SER en POC.

Gezondheidspreventie en toegankelijkheid van zorg

resultaten

- Afbouw Brabantse alliantie gezondheidsvaardigheden in samenwerking met Zet.
- Advisering pilotproject ‘Quick Scan gezondheidsvaardigheden’ in drie Brabantse ziekenhuizen.
- Deelname en afronding ZonMw-programmacommissie preventie en zichtbare schakel.

Sport, beweging en gezondheid

resultaten

- Thema bewegen binnen Kennisagenda Alliantie Gezond Brabant.
- Afbouw werkzaamheden ten behoeve van Sportnetwerk (Brabant in Beweging) en overdracht aan Sportservice Noord-Brabant.

II. DUURZAME ZORG

Zorg is onderdeel van de samenleving en gaat iedereen aan. Zorg is van velen en raakt mensen. Rond de decentralisaties en transities in de zorg is veel maatschappelijke discussie. Zorg is van invloed op andere sectoren: wonen, werk, onderwijs, arbeidsmarkt en leefbaarheid. Het sluit aan bij provinciale thema's zoals leefbaarheid, burgerparticipatie, arbeidsmarktbeleid, zorginnovatie en zorg economie. Duurzame zorg vraagt om langlopende aandacht, blijvende innovatie, inspelen op mogelijkheden in andere sectoren en maatschappelijke ontwikkelingen. De Provinciale Raad Gezondheid werkt aan een breed advies over deze ‘Kanteling in het zorglandschap’, dat eind 2014, begin 2015 gereed is. We lichten in dit jaarbericht de gebeurtenissen rond het Platform Zorgcoöperaties in het afgelopen jaar eruit.

De eerste zorgcoöperaties ontstonden halverwege het vorige decennium. De Zorgcoöperatie in Hoogeloon is in 2005 opgericht; de aanpak ‘zorg door en voor het dorp’ in Elsendorp is gestart in 2006. De eerste zorgcoöperaties hebben zich verenigd in een platform. Dat platform wordt langzamerhand uitgebreid met nieuwe initiatieven. Vanuit de gezamenlijkheid is het gemakkelijker om in gesprek te komen met ministeries, verzekeraars, etc. In het afgelopen jaar heeft het platform gesprekken gevoerd met de Ministeries van VWS en Binnenlandse Zaken, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Tweede Kamerleden en ZonMw. Het zou goed zijn, aldus het Platform, als de rijksoverheid deze burgerbeweging van zorgcoöperaties ondersteunt en faciliteert. Die bereidheid is groei-

ende: het sluit aan bij de ingezette hervormingen in de zorg. Zorgcoöperaties delen in het Platform hun kennis en werken samen met de Verenigingen Kleine Kernen in Brabant en Limburg en de provincies Noord-Brabant en Limburg aan een verspreidingsstrategie. In het verlengde van kennisdeling ligt onderzoek; onderzoek naar werkwijzen, principes en resultaten. Dat is van belang om verder te werken aan de versterking van zorgcoöperaties en om samenwerkingsafspraken te maken met bijvoorbeeld gemeenten en professionele zorginstellingen. ZonMw heeft deze behoefte aan onderzoek van onderop opgepakt binnen het programma 'Zorg in de buurt'. De Provinciale Raad Gezondheid is nauw betrokken bij deze ontwikkelingen.



Kanteling van het Brabants Zorglandschap

integraal advies in samenwerking met SER en POC

resultaten

- Voorbereidende werkzaamheden inzake trendrapport en ontwikkelingskansen.
- Expertmeeting ZonMw en Platform Zorgcoöperaties.
- Expertmeeting met VWS over zelfhulp.

Zorg, opleiden en arbeidsmarkt

resultaten

- Voorbereidende werkzaamheden en oriënterende gesprekken over een advies over zorg en arbeidsmarkt.
- TOP ontmoet TOP: afsluitende bijeenkomst op 12 juni van het Transvorm Ontwikkelprogramma voor Young Professionals in Zorg en Welzijn; het programma krijgt een vervolg.

Zorgen doe je samen & Healthy aging

resultaten

- Adviseur platform zorgcoöperaties ‘Zorgen doe je samen’.
- Twee brieven en drie werkbezoeken ‘Maak doe-het-zelf-zorg voor en door burgers écht mogelijk’ van het Platform zorgcoöperatieve ontwikkelingen.
- Afronding begeleidingscommissie ‘ZorgRuil Brabant’; lokale zorgruilprojecten voor niet-familiale zorg.
- Voorbereidende werkzaamheden ten behoeve van G5 op verzoek van provincie inzake transitie en overgang AWBZ/Wmo.
- Diverse inleidingen op landelijke congressen.

Zorg en kwaliteit van leven

resultaten

- Lid Programmaraad Zorgvernieuwing Psychogeriatric; actieve bijdrage rond integrale zorg en decentralisatie AWBZ/Wmo.
- Adviseur KZE, lid stuurgroep ‘zelfhulp en 1e lijn’; voorbereidingen inzake vernieuwing netwerkstructuur rond zelfhulp.
- Medeauteur blogreeks Duurzame Zorg op www.changinghealthcare.nl.
- Adviseur ten behoeve van Lustrumcongres Chaja ‘Voel je goed!’

III. RUIMTE VOOR JEUGD

Onze (Brabantse) samenleving staat in deze turbulente tijden voor een aantal brandende vraagstukken. Op het terrein van onze gezondheidszorg, maar ook hoe wij onze samenleving, ons milieu, onze economie, onze provincie gezonder kunnen maken. Bij het zoeken naar passende antwoorden, ligt het betrekken van jongeren voor de hand. Het gaat immers over hun toekomst. De voorbeelden in het essay van vorig jaar ‘Wie zaait, zal oogsten’ laten zien dat in de provincie een schat aan ideeën, innovatiekracht en frisse, creatieve energie van jonge mensen voor het oprapen ligt. De oudere generatie kan een belangrijke rol vervullen door jongeren serieus te nemen, verantwoordelijk te maken en vrijheid te geven voor een eigentijdse invulling en bovenal om te kunnen experimenteren.

Sinds 2008 heeft de Provinciale Raad Gezondheid een panel van jonge werkers: de Young Professionals. Dit panel van Young Professionals heeft de afgelopen jaren haar waarde bewezen. Met hun frisse blik en ideeën over een gezonde, duurzame en leefbare Brabantse samenleving, leverden zij input bij adviestrajecten en conferenties en hebben zij vanuit hun werkpraktijk diverse thema’s geagendeerd.

De Young Professionals willen hun ideeën en inspiratie met een breder publiek delen. Zij willen hun netwerk vergroten en bouwen aan een Brabantse community van actieve Brabantse jonge mensen. In december 2013 lanceerden zij daarom een eigen website <http://youngprofessionalsbrabant.nl/> en werden zij actief op twitter onder de naam @YoungProfsBrab. In januari 2014 besteedde het Brabants Dagblad hier aandacht aan door columns van Mariet Paes en van Young Professional Karen Meijs te plaatsen.

Het project 'Het Nieuwste Brabant' van de provincie Noord-Brabant vormde dit voorjaar aanleiding tot een voorstel van de Young Professionals: een bijeenkomst waarin Brabantse jongeren op zoek gaan naar Het Nieuwste Brabant. Een creatieve brainstorm leverde al mooie actiegerichte thema's op. De Provinciale Raad Gezondheid en BrabantKennis hebben dit samen met stichting Tasty Green Lifestyle Experience opgepakt. Er is een plan gemaakt om begin 2015 deze bijeenkomst mogelijk te maken.



Young Professionals

resultaten

- Advisering in 'Transvorm Ontwikkel Programma' over Brabants ontwikkelprogramma voor Young Professionals in Zorg en Welzijn.
- Voorbereiding en start website met blogreeks van de Young Professionals en vier Provinciale Raad bijeenkomsten.
- Twee artikelen met betrekking tot 'Wie zaait, zal oogsten' in het Brabants Dagblad.

- Voorbereidende werkzaamheden ten behoeve van een debatavond in het kader van Het Nieuwste Brabant in samenwerking met BrabantKennis.
- Vier bijeenkomsten van de Young Professionals.

Stem geven aan jeugdigen

resultaten

- Mede-organisatie TEDxYouth Brabantlaan in Eindhoven onder het motto: Let's create MAGIC!
- Afronding adviseurschap burgerinitiatief 'Het Veilige Huis' dat misbruik van kinderen met een beperking wil voorkomen.
- Mede-organisatie Youth Food Event tijdens Proefmei 2014 in samenwerking met Tasty Green Lifestyle Experience.

IV. MENS, DIER EN OMGEVING

Mensen, dieren en planten hebben zuurstof, water, zonlicht en voedingsstoffen nodig om te kunnen groeien en bloeien. Mensen ook. De Provinciale Raad Gezondheid staat voor een one health benadering: dat betekent gezondheid voor mens, dier en omgeving. Gezondheid bereik je vanuit de wisselwerking tussen deze drie in een duurzame relatie. We staan voor belangrijke opgaven om de relatie tussen mens, dier en omgeving zo min mogelijk ziekmakend en zo helend mogelijk te maken. De Provincie Noord-Brabant heeft een hoge mens- en dierdichtheid en heeft te maken met gezondheidsrisico's die veroorzaakt worden door dieren. In Noord-Brabant is binnen de volksgezondheid, de medische en de veterinaire sector ervaring en kennis opgebouwd rond deze zogenaamde zoönosen en antibioticaresistentie. Die kennis is gebundeld in het Brabants Kennisnetwerk Zoönosen, dat een landelijke voorbeeldfunctie heeft.

In dit jaarbericht zoomen we in op de prominente plek die gezondheid in het provinciale landbouwbeleid heeft gekregen. In februari 2013 confereerde de provincie Noord-Brabant met vele betrokkenen over de toekomst van een zorgvuldige veehouderij. Vele maatschappelijke partijen hebben bij de werkconferentie de ambitie uitgesproken om in Noord-Brabant de landelijke standaard neer te zetten voor zorgvuldige veehouderij. De elementen volksgezondheid, dierenwelzijn en diergezondheid en de fysieke leefomgeving zijn de belangrijke thema's. "Wij willen in Brabant van industrial naar community farming; een situatie waarbij boeren en burgers de dragers van de voedselproductie, leefbaarheid, beleving en beheer van het landschap zijn." Deze uitspraak geeft een richting aan.

Niet langer de nadruk op de boer als industrieel ondernemer, maar de boer én burger als onderdeel van de community. Aan deze ambitie wordt momenteel hard gewerkt vanuit het intussen gevormde Brabantberaad. De Provinciale Raad Gezondheid maakt deel uit van dit Brabantberaad en werkt mee aan de invulling van de Brabantse Zorgvuldigheidsscore, de vormgeving van de dialoog tussen boeren, burgers en overheden, de crossovers tussen landbouw en zorgsector én aan de discussie over 'gezond boeren in de community'. In de gelijknamige brochure is vanuit de kennis en expertise van het sociale domein gekeken naar community farming. In literatuur en in gesprekken met boeren is gezocht naar inhoud en betekenis van het begrip community farming. De brochure is op diverse plekken gebruikt om aan dit begrip inhoud te geven.



Q-koorts

resultaten

- Advisering en voorbereiding opzet ondersteuningsorganisatie Q-support voor Q-koortspatiënten in samenwerking met het ministerie van VWS.
- Oprichting Q-support in augustus 2013.
- Advisering gemeente Landerd over oppakken dialoog met Q-koortspatiënten.

32

Zoönosen en antibioticarestentie

resultaten

- Secretaris en redactie website Brabants Kennisnetwerk Zoönosen (BKZ).
- Presentatie werkwijze BKZ in andere provincies en landelijke overleggen.
- Voorzitterschap 'MRSA werkgroep' (beleid in ziekenhuizen en vraagbaak voor veehouders).
- Posterpresentatie Brabants Kennisnetwerk Zoönosen op Wereldcongres 'One Health, One Earth, One Future' in Davos, met toekenning Internationale Award.
- Rondetafelconferentie One Health voor de Brabantse ziekenhuizen in het Jeroen Bosch Ziekenhuis.

Landbouw, gezondheid en zorg

resultaten

- Reactie op Brabantse Zorgvuldigheidsscore in samenwerking met Brabants Kennisnetwerk Zoönosen en GGD'en, ongevraagd advies.
- Deelname stuurgroep Brabantberaad.
- Deelname werkgroep dialoog en werkgroep BZV van het Brabantberaad.
- Brochure 'Gezond boeren in de community' en bijdragen aan diverse gesprekken rond community farming.
- Factsheet en onderzoeksrapport risicocommunicatie.
- Adviesrapport gezondheid en mestverwerking.

Beter eten, beter leven

resultaten

- Uitvoering stimuleringsprogramma 'Beter eten, beter leven' over het gebruik van regionale producten in de keukens van zorginstellingen samen met ZLTO en de provincie.
 - Werkbezoek Ziekenhuis Bernhoven: 'Een kijkje in de keuken'.
 - Werkbezoek Den Elshorst.
- Diverse inleidingen en bijdragen aan conferenties in het kader van 'Beter eten, beter leven'.
- Voorbereidende werkzaamheden ten behoeve van een interne conferentie bij zorgverzekeraar VGZ in het kader van 'Beter eten, beter leven'.
- Voorbereidende werkzaamheden ten behoeve van congres 'Beter eten, beter leven' in november. In samenwerking met ZLTO.

Natuur, omgeving en gezondheid

resultaten

- Briefadvies inzake de verankering van gezondheid in de nieuwe Omgevingswet en de Verordening Ruimte, ongevraagd advies.
- Briefadvies luchtkwaliteit en gevoelige bestemmingen, gevraagd advies.
- Deelname begeleidingscommissie over gezondheid en gebiedsopgaven.
- Adviesrapport 'Natuur en gezondheid' als bouwsteen voor het programma Natuur en Maatschappij dat onderdeel is van het programma Brabant Uitnodigend Groen (BrUG), gevraagd advies.
- Inleiding 'Gezondheid en water' op Brabantse Waterdag.
- Inleiding 'Gezondheid en luchtkwaliteit' op een nationale conferentie in het provinciehuis.
- Inleiding 'Gezondheid en leefomgeving' tijdens provinciale dag voor nieuwe wethouders.

V. ALGEMENE ACTIVITEITEN

Het College van Gedeputeerde Staten heeft de Provinciale Raad Gezondheid, SER Brabant en POC Brabant verzocht een gezamenlijk voorstel te ontwikkelen voor een nieuwe, versterkte adviesstructuur die rekening houdt met de nieuwe kerntaken en ambities van de provincie en die in lijn is met de wens van Provinciale Staten voor het vernieuwen van het provinciale kennis- en adviesstelsel.

Die handschoen is afgelopen jaar energiek opgepakt, vanuit het besef dat de Agenda van Brabant niet alleen eisen stelt aan een sterker integraal acterende provinciale overheid, maar ook vraagt om vernieuwing van het adviesstelsel. Intersectorale thema's en 'cross overs' domineren het beleid van de komende jaren en dat vraagt ook om meer integrale en intersectorale advisering. Belangrijk uitgangspunt van de Staten daarbij is dat de sectorale kennis en deskundigheid - en wat ons betreft ook zichtbaarheid - niet verloren mogen gaan.

Onze gedachten zijn neergelegd in diverse notities, die ambtelijk en bestuurlijk besproken zijn. De raden hebben voorafgaand verschillende scenario's bekeken, van lichte tot zeer vergaande samenwerking. Het voorkeursscenario van de drie adviesraden is het scenario 'Drie-in-één-huis'. Dit hybride samenwerkingsmodel wordt in het transitiejaar 2014 verder uitgewerkt, mede op basis van de ervaringen met een aantal gemeenschappelijk uit te brengen adviezen.

Afgezien van de uiteindelijke keuze voor de structuur vinden de drie Raden het van belang dat de transitie naar een vernieuwde adviesstructuur niet alleen bijdraagt aan de continuïteit van de advieswerkzaamheden, maar dat dit momentum tevens wordt benut om een verdere professionaliseringsslag in het advieswerk door te voeren, zowel in de interne organisatie als ten aanzien van de externe performance. Kortom, het ontwikkelen van een excellerende Brabantse adviesstructuur en het creëren van een aantrekkelijk toekomstperspectief voor onze medewerkers is een gezamenlijke ambitie.

PR/communicatie

resultaten

- Vier elektronische nieuwsbrieven.

Samenwerking met SER en POC

resultaten

- Diverse oriënterende gesprekken.
- Startnotitie.
- Plan van aanpak.
- Start externe begeleiding.

Bezuinigingsopdracht

resultaten

- Afronding bezuinigingsopdracht per januari 2014.



SAMENSTELLING RAAD, YOUNG PROFESSIONALS EN BUREAU, 1 JULI 2014

PROVINCIALE RAAD GEZONDHEID

- De heer dr. F.A. (Frank) Petter, voorzitter, *burgemeester Gemeente Bergen op Zoom*
- De heer drs. E. (Bert) van Dijk, vicevoorzitter, *wethouder Gemeente Alphen-Chaam, bestuurlijke functie bij Brabants Landschap*
- De heer drs. H.A.M. (Hugo) Backx, *directeur GGD/GHOR Nederland*
- De heer prof. dr. H.F.L. (Henk) Garretsen, *hoogleraar gezondheidszorgbeleid Universiteit van Tilburg, voorzitter Tranzo*
- De heer drs. J.W.M.W. (Joël) Gijzen, *directeur zorg CZ-groep*
- De heer mr. drs. P.C.G. Glas, *watergraaf Waterschap De Dommel en voorzitter Unie van Waterschappen*
- Mevrouw prof. dr. ir. C.C.M. (Caroline) Hummels, *Hoogleraar Design Theory of Intelligent Systems aan de faculteit Industrial Design (ID) bij de Technische Universiteit Eindhoven (TU/e). Tevens hoofd van de Designing Quality in Interaction groep bij ID en themaleider Smart Environment, Health @ TU/e.*
- De heer A.J.M. (Ad) Pijnenborg, *voorzitter Zorgcoöperatie Hoogeloon U.A.*
- Mevrouw prof. dr. T. (Tine) Van Regenmortel, *hoogleraar armoede, maatschappelijke integratie en migratie Universiteit Leuven*
- De heer drs. A.H.P.M. (Antoine) Wintels, *voorzitter College van Bestuur Summa College Eindhoven*

YOUNG PROFESSIONALS

- Mevrouw L.L.C. (Lieke) Denissen, MSc., *orthopedagoog, gedragsdeskundige bij MEE Zuidoost Brabant en coördinator van het Regionaal Netwerk VG-GGZ*
- Mevrouw L. (Lotte) Fleskens, *adviseur watersystemen Waterschap De Dommel*
- Mevrouw R.J.C.M. (Rianne) van den Heuvel, MEd., *projectconsultant Reinier van Arkelgroep en zelfstandig ondernemer projectondersteuning en advies*
- Mevrouw drs. A.D.M. (Anne) Huijbers, *dierenarts*
- De heer M.W.R. (Thijs) Laan, *ondernemer sociaal jeugdwerk, oprichter/secretaris Stichting Jong Actief*
- De heer M. (Mart) Lavrijsen MSc., *assetmanager Rijkswaterstaat*
- Mevrouw ing. C.A. (Karen) Meijs, *applicatiebeheerder TweeSteden Ziekenhuis*
- Mevrouw N.A.M. (Nicole) Tiemessen, MSc., *projectsecretaris Vernieuwing Zorg-ICT UMC Utrecht*
- De heer R.H. (Rob) Tips MSc., *financieel adviseur GGZ Oost Brabant*

In de loop van 2014 hebben we afscheid genomen van Nele Vandebriel.

BUREAU

- Mevrouw dr. M.J.H. (Mariet) Paes, *directeur*
- De heer drs. A.W.L. (Alexander) van den Dungen, *beleidsadviseur (tot 1 augustus 2014)*
- Mevrouw A.E. (Aniek) Linskens, *junior beleidsadviseur (per 1 augustus 2014)*
- Mevrouw J.M. (Ans) Morlog, *office management*
- Mevrouw W.H. (Wilma) Romanello, *office management*
- Mevrouw M.L.J. (Marlie) van Santvoort, MSc.N, *beleidsadviseur*
- Mevrouw drs. R.C. (Roos) Sohier, *beleidsadviseur*
- Mevrouw M.A.R. (Myrtille) Verhagen-Timmers, MSc., *beleidsadviseur*



PUBLICATIES

Hieronder treft u een overzicht aan van recente publicaties. Deze en oudere publicaties kunt u via onze website www.provincialeraadgezondheid.nl bestellen en/of gratis downloaden.

2014

- ‘Gezond boeren in de community’, advies
- ‘Beter eten in Brabantse Zorginstellingen’, artikel
- ‘Zorg met een zachte G’, column in het Brabants Dagblad
- Expertmeeting VWS over Zelfhulp, verslag
- ‘Wie zaait zal oogsten’, column in het Brabants Dagblad
- ‘De relatie water en gezondheid’, inleiding
- ‘Samenleving in transitie. Nieuwe rol voor de Seniorenraad?’, inleiding
- Themabijeenkomst Brabantberaad ‘Gezondheid’, verslag
- ‘Het doorzetten van een beweging’, vakartikel
- ‘Risicocommunicatie veehouderij en gezondheid’, advies en factsheet
- Toolbox ‘Quickscan Gezondheidsvaardigheden’
- ‘Werk samen vanuit een gemeenschappelijk belang’, artikel in nieuwsbrief ‘Gezonde Slagkracht’ ZonMw
- ‘Zorg midden in de community. Wat is de betekenis van Hubs daarin?’, inleiding
- Expertmeeting ‘Schuivende regie en toch samen’, artikel en inleiding
- Symposium ‘Luchtkwaliteit en intensieve veehouderij’, inleiding
- ‘Gezondheid en duurzame leefomgeving’, inleiding

2013

- ‘Gevoelige bestemming luchtkwaliteit’, briefadvies
- ‘Maak doe-het-zelf-zorg voor en door burgers écht mogelijk’, vervolg briefadvies’
- Ach het zijn allemaal emoties. Gezondheidsbeleving in milieubeleid’, advies
- ‘Gezondheidsbeleving in milieubeleid’, deelstudies
- ‘Nieuwe Omgevingswet’, briefadvies
- ‘Waar eindigt het? Gezondheidsbeleving bij omwonenden van Eindhoven Airport’, adviesrapport
- ‘Inwoners van Noord-Brabant en gezondheidsbeleving. Brand bij Chemie-Pack te Moerdijk’, adviesrapport
- ‘Gezondheid en Natuur’, advies
- Advies B5-gemeenten en zorgverzekeraars, advies
- Jaarbericht 2013 met essay ‘Wie zaait, zal oogsten’
- ‘Wijkwerk in taaie trouw’, hoofdstuk in handboek frontlijnwerkers
- ‘Waar cure, care en community elkaar raken’, vakartikel
- ‘Burgerkracht in de transitie jeugdzorg’, advies
- ‘Maak doe-het-zelf-zorg voor en door burgers écht mogelijk’, briefadvies
- ‘Curieus beleid geitenstal’, opinieartikel
- Verkenning ‘Brabantse identiteit, schrale zandgronden en gezondheid’, verslag
- ‘Voorbij de tekentafel’, blogreeks transitie jeugdzorg
- ‘Geschiedenis van het wijkgericht werken aan gezondheid’, vakartikel Tijdschrift Voor Gezondheidswetenschappen

PROVINCIALE ^{BRABANT} **RAADGEZONDHEID**

www.provicialeraadgezondheid.nl